



2019-10-18
Karlstads universitet
HS2019/1259

Bedömagruppens rapport Trekloverutvärdering kluster 11 Karlstads universitet

Huvudområde	Examensnivåer
Litteraturvetenskap	Högskoleexamen, Kandidat, Magister, Master
Svenska språket	Högskoleexamen, Kandidat, Magister

Bedömagrupp kluster 11

Utvärderingsansvarig, Linnéuniversitetet	Jon Helgason (JH)
Bitr. utvärderingsansvarig, Karlstads universitet	Anna Forssberg (AF)
Bitr. utvärderingsansvarig, Mittuniversitetet	Sven Anders Johansson (SAJ)
Extern bedömare, Vasa universitet	Nina Pilke (NP)
Extern bedömare, Lunds universitet	Lars Gustaf Andersson (LGA)
Extern bedömare, Uppsala universitet	Britt-Inger Johansson (BIJ)
Extern bedömare, Stockholms universitet	Gunnar Ternhag (GT)
Arbetslivsrepresentant, Lunds kommun	Kristina Wåhlin (KW)
Studentrepresentant, Karlstads universitet	Sanna Ryberg (SR)
Studentrepresentant, Linnéuniversitetet	Filip Hallbäck (FH)
Studentrepresentant, Mittuniversitetet	Christian Holmberg Sjöling (CHS)

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	3
2 Inledning	6
2.1 Bakgrund och syfte.....	6
2.2 Arbetsprocess och reflektioner.....	6
3 Litteraturvetenskap.....	11
3.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna	13
3.1.1 Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten ...	13
3.1.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande	15
3.1.3 Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet	16
3.1.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens	17
3.1.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället	18
3.1.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen	19
3.1.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande	21
3.2 Högskoleexamen.....	22
3.3 Kandidatexamen	22
3.4 Magisterexamen.....	24
3.5 Masterexamen.....	24
3.6 Slutsatser och rekommendationer	25
4 Svenska språket.....	27
4.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna	29
4.1.1 Utbildningarna ska nå kraven i högskolelag och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.....	29
4.1.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande	30
4.1.3 Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och samt beprövad erfarenhet	31
4.1.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens	32
4.1.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället	32

4.1.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen	34
4.1.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande	34
4.2 Slutsatser och rekommendationer	35
5 Bilaga, Valda examensmål	36
Högskoleexamen.....	36
Kandidat	36
Magisterexamen.....	36
Masterexamen.....	37
6 Bilaga Samtliga examensmål för respektive examensnivå	38
Högskoleexamen.....	38
Kandidatexamen	38
Magisterexamen.....	39
Masterexamen.....	39

1 Sammanfattning

Utvärderingen omfattar två huvudområden vid Karlstad universitet: litteraturvetenskap och svenska. De båda huvudområdena är organisatoriskt sammanhörande i en och samma institution, Institutionen för språk, litteratur och interkultur. De båda huvudområdena delar således samma ledning.

Det ska framhållas att granskningen av huvudområdet Svenska av tvång varit begränsad. Detta huvudområde har inte producerat tillräckligt många självständiga examensarbeten för att området kunnat ingå i granskningen på de villkor som stipuleras av utvärderingsmodellen. Därtill kommer att ämnet inte hade några studeranderepresentanter närvarande vid platsbesöket. Sammantaget, men även var för sig, är dessa omständigheter beklagliga.

Bedömargruppen har ej erhållit några svar från huvudområdena vid rapportfärdigställandets faktagranskningssfas. Det har bedömargruppen valt att tolka som att det inte finns faktafel i rapporten.

Nedan listas bedömargruppens samlade slutsatser och rekommendationer huvudområdesvis.

Litteraturvetenskap

Är bra – goda exempel

- Engagerade lärare som förmår skapa en lärandemiljö som de flesta studenter är nöjda med.
- God studenttillströmning på grundnivå.
- Tydlig medvetenhet om och ett proaktivt förhållningssätt till den egna verksamheten.
- God måluppfyllelse avseende självständiga arbeten.

Kan åtgärdas

- Andelen manliga studenter är liten. Detta är en utmaning som förmodligen är svår att möta för det enskilda ämnet ensamt.
- De problem som studenterna rapporterar om webbplattformen – om att lärarna inte använder den på ett enhetligt eller optimalt vis, att det i vissa fall dröjer länge med lärarrespons osv kan åtgärdas genom riktade insatser.
- Möjliga karriärvägar kan tydliggöras i utbildningarna. Ämnet kan även överväga att införa inslag med explicit arbetslivsanknytning i utbildningen

Bör åtgärdas

- Alumnstudier bör genomföras. Det är emellertid inte säkert att det är bäst att göra det på ämnes-, institutions- eller fakultetsnivå.

- Studentmedverkan och -insyn (med inbegrepp av utmaningen att bibehålla bådadatera med en hög andel distansstudenter) bör bli bättre.
- Institutionen bör upprätta en rekryteringsplan som ser till huvudområdets behov både på kort och på lång sikt. Det behövs ett aktivt miljöbyggande för att ge den lilla befintliga miljön tillfälle att utvecklas och växa. Men det är också synnerligen viktigt ur arbetsmiljösynpunkt.
- Huvudområdets befintliga lärarlagsarbete bör utvecklas.
- Betygskriteriearbetet bör systematiseras och formaliseras inom lärlaget.

Måste åtgärdas

- Arbetet med kursvärderingar som underlag för systematiskt kvalitetsarbete måste bli bättre, särskilt avseende analys, återkoppling och uppföljning.

Svenska språket

Är bra – goda exempel

- Ämnet har identifierat centrala utvecklingsbehov och åtgärder har vidtagits (t.ex. en gästprofessor rekryteras) och planer på att förbättra verksamheten finns (t.ex. förenkling av examinationsformer, etablering av orienteringskurser, kurser som erbjuds i samarbete över ämnesgränser).
- Även campusstudier ses som en möjlighet i framtiden, speciellt om samläsning med lärarutbildningen förverkligas.
- Uppdragsutbildning ses som en framtida möjlighet, kontakter till företag finns.
- Studenter kan registrera sig på helkurser och delkurser (flexibilitet).
- Jämställdhetsfrågor aktualiseras i flera kursmoment, de behandlas på personaldagar och ett centralt projekt finns (*Jämställdhetsintegrering*).

Kan åtgärdas

- Utveckla arbetsformer för att återkoppla utvärderingar till studenter.
- Ett möjligt utvecklingsområde: betona kopplingen mellan förvärvad kunskap och fördjupad förmåga och hur detta kan användas i arbetsliv/samhälle.
- Förnya kursen i retorik.
- Skapa en tydligare, egen profil.

Bör åtgärdas

- Utveckla de vetenskapliga aktiviteterna nationellt och internationellt (konferenser, seminarier, nätverk).
- Identifiera möjligheter till nationellt samarbete inom undervisningen och ta initiativ.
- Gå igenom verbbruken i kursbeskrivningarna så att progressionen går logiskt och ändamålsenligt.
- Förnya texterna på webbsidan.
- Gör alumnenkäter/undersökningar beträffande kursernas relevans för ämnets studenter

Måste åtgärdas

- Skapa ny kursplan för kandidat- och magisterexamen.
- Inrätta en professur i svenska språket, tillsvidareanställning.

Några punkter ovan sammanfaller för de granskade huvudområdena. Det gäller exempelvis det påtalade behovet av alumnstudier samt det angelägna i att förbättra kursvärderingssystemet.

2 Inledning

2.1 Bakgrund och syfte

Treklövern är ett samarbete mellan Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet och Karlstads universitet avseende kvalitetsutvärdering och kvalitetssäkring av utbildningar. Följande utvärdering hör till kluster 11. Utvärderingen av examensarbeten vid Karlstad universitet omfattar endast en examensnivå och ett av de berörda huvudområdena: kandidatexamen i litteraturvetenskap.

Utvärderingen för kluster 11, som inbegriper huvudområdena Filmvetenskap, Konst- och bildvetenskap, Kreativt skrivande, Litteraturvetenskap, Musikvetenskap, Svenska som andraspråk och Svenska språket, har koordinerats av Linnéuniversitetet.

Utvärderingen har sin grund i det kvalitetssäkrings- och kvalitetsutvecklingsarbete som anges i *Standard and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area* (ESG), Högskolelagen (HL) och Högskoleförordningen (HF). I HL och HF specificeras bland annat nationella examensmål samt formella grunder för kvalitetsarbetet, till exempel vad gäller studentinflytande. Syftet med utvärderingen är att bedöma utbildningskvalitet, dvs i vilken mån huvudområdet uppfyller examensmålen, och hur väl uppföljning och utveckling av utbildningskvalitet fungerar, samt ge rekommendationer som kan bidra till kvalitetsutveckling av den aktuella utbildningen. Bedömargruppen har bedömt hur utbildningarna säkerställer att studenterna får förutsättningar att nå målen såväl som studenternas faktiska måluppfyllelse.

2.2 Arbetsprocess och reflektioner

Bedömargruppen för kluster 11 konstituerades formellt vid ett upptaktsmöte i Stockholm den 15 januari 2019. Nedanstående redovisar arbetsgången i utvärderingen under tiden 2019-01-15 till 2019-10-18. För det första beskrivs förberedande arbete, för det andra läsning och bedömning av självständiga arbeten, för det tredje läsning av självvärderingar och planeringsarbetet inför platsbesöken, för det fjärde platsbesöket och sist rapportskrivande. Sammanlagt har bedömargruppen hållit tre fysiska möten (två i Stockholm, ett i Växjö) och sju möten via Zoom. Bedömargruppens sekreterare (utvärderingsansvarig) har skrivit minnesanteckningar som skickats till bedömargruppen via e-post efter varje möte. Utvärderingsansvarig och ordförande har haft ett uppföljningsmöte med Treklövern's ledningsgrupp den 1 mars 2019.

Arbetet har genomförts av en bedömargrupp bestående av 11 ledamöter. Arbetet inom bedömargruppen sattes igång genom upptaktsmötet i Stockholm 15–16 januari 2019. Under mötet hade bedömargruppen möjlighet att träffa både varandra och

representanter från de deltagande universiteten. Samarbetet inom Treklövern, dess bakgrund och målsättning, presenterades, och de innehållsiga och tidsmässiga ramarna för bedömargruppens arbete diskuterades och slogs fast. Bedömargruppen valde ordförande och sekreterare för gruppen, examensmål för utvärderingen av självständiga arbeten på olika nivåer och kom överens om ett preliminärt schema för möten och avstämningspunkter för vårterminen.

Bedömargruppen har arbetat med tre typer av underlag: självständiga arbeten (i de fall de funnits tillgängliga enligt kriterierna för denna utvärdering), självvärderingar och intervjuer vid platsbesök. Bedömargruppen har haft tillgång till den samlade projektdokumentationen (rapporter, uppsatser, mallar, anvisningar) via Box.

Under arbetets andra fas, perioden 1 februari till 1 april läste och bedömde de tre utvärderingsansvariga och de fyra externa bedömarna självständiga arbeten. För att skapa en samsyn ifråga om granskningen läste och bedömde alla sju först en uppsats i litteraturvetenskap och därtill en uppsats inom det egna ansvarsområdet. Ett kalibreringsmöte hölls den 18 februari och därefter ännu två arbetsmöten för diskussion och avstämning den 18 mars och den 1 april. "Kalibreringsdiskussionerna" på dessa tre möten gjordes med utgångspunkt dels i frågor som några av bedömargruppens ledamöter i förväg hade bett om att diskutera, dels i det examensarbete som utsetts till underlag för kalibreringsläsning tillsammans med anmodad bedömningsmall, samt de examensarbeten som lästes individuellt. Antalet examensarbeten per läsare varierade mellan 7 och 20 per huvudområde.

Det är i detta sammanhang värt att framhålla att det som följd av denna specifika klusterbildning (Treklövern, kluster 11) råder en viss asymmetri mellan de olika lärosätesrapporterna. I granskningarna för KAU och MIUN ingick endast två huvudområden, medan det i LNU:s fall ingick sju huvudområden. Det i sin tur har medfört att en del bedömningar av de självständiga arbetena har gjorts korsvis, fördelat mellan ämnesansvarig granskare och andra sakkunniga i bedömargruppen. Det i sin tur har medfört en del merarbete inom bedömargruppen. Något som väcker frågan om bedömningsmodellens och "klustrandets" optimala utformning. Ytterst anser dock bedömargruppen att det korsvisa läsandet medfört en större samsyn inom gruppen avseende bedömningen av de självständiga arbetena.

Sammanlagt läste bedömargruppen 5 självständiga arbeten från Karlstad universitet. Samtliga arbeten är kandidatuppsatser inom huvudområdet litteraturvetenskap. I bedömningen av självständiga arbeten i denna rapport används skalan 1–3 med en färgkodning som framgår av nedanstående översiktstabell.

Omdöme	Beskrivning	Kodning i tabell
--------	-------------	------------------

3	Mycket hög måluppfyllelse	3
2	Hög måluppfyllelse	2
1	Bristande måluppfyllelse	1

I de tabeller som hör ihop med bedömning av självständiga arbeten i rapporten används en tredelad kategorisering av utbildningsmålen.

Kunskap & förståelse (K1–K2–K3–K4)

Färdighet & förmåga (F1–F2–F3)

Värderingsförmåga & förhållningssätt (V1–V2)

Anledningen till den valda modellen är att denna reducerade variant tydligare understryker och ger en mer rättvisande bild av sammanlänkningen av delmålen (K1–K4, F1–F2, respektive V1–V2). Vår förhoppning är även att det ska göra tabell-sammanställningen mer överskådlig.

Bedömargruppen vill samtidigt påtala att den påbudna skalan för bedömning är bristfällig i så måtto att den inte innehåller någon nivå mellan bristande och hög måluppfyllelse och alltså utesluter det man kan kalla en normalnivå av måluppfyllelse. Vid granskningen av examensarbeten har bedömargruppen därför tolkat "hög måluppfyllelse" som en beteckning för ett spektrum som omfattar tillfredsställande till hög måluppfyllelse.

Bedömargruppen fick tillgång till självvärderingarna den 15 april och alla i gruppen diskuterade arbetsgången inom denna tredje arbetsfas på mötet den 23 april. På detta möte bestämdes att bedömargruppen sparar en uppsättning frågor per huvudområde med utgångspunkt i innehållet i självvärderingarna och bedömningen av självständiga arbeten. Frågebatteriet diskuterades på mötet den 3 maj och då bestämdes att den huvudansvarige inom respektive ämne färdigställer tillsammans med en mindre arbetsgrupp en uppsättning frågor. Bedömargruppen fattade även beslutet att frågorna skulle rangordnas i viktighetsordning och att de ställs enligt tema av den huvudansvariga, arbetslivsrepresentanten och två av studentrepresentanterna vid intervjuerna under platsbesöken. Biträdande huvudansvarig för varje ämne utsågs bland utvärderingsansvariga / externa bedömare och hen fick rollen som sekreterare vid intervjuerna.

Platsbesöken genomfördes 16–17 maj 2019 genom ett fysiskt besök vid Linnéuniversitetet i Växjö. Karlstads universitet och Mittuniversitetet deltog via videokonferens medan Linnéuniversitetets representanter deltog både fysiskt (majoriteten) och online. En ledamot i bedömargruppen deltog online den 17 maj. Vid platsbesöken genomfördes intervjuer med representanter inom tre kategorier utsedda

av de olika ämnena vid de tre lärosäten: 1) studenter 2) lärare, handledare och examinatorer samt 3) ledning. Tabell 1, nedan, visar antalet representanter inom de olika grupperna samt vilka som fungerat som ansvariga från bedömargruppen (initialer: se Bedömargrupp kluster 11 i början av denna rapport) i intervjuerna. Alla i bedömargruppen (utom berörd lärosätesrepresentant) var närvarande vid samtliga intervjuer även om fem hade en aktiv roll i att antingen ställa frågor eller föra protokoll.

Tabell 1. Deltagare i lärosätesintervjuerna.

Huvudområde	Deltagare			Ansvariga i bedömargruppen
	Stud.	Lärare	Ledning	
Litteraturvetenskap	4	3	3	JH, SAJ, KW, CHS, FH
Svenska språket	0	3	3	NP, SAJ, KW, CHS, FH

Bedömargruppen har haft ingående avstämningar och diskussioner under rapportskrivningsprocessen. Det gäller såväl rapporternas gemensamma delar samt utformning och innehåll av huvudområdesrapporterna. Var och en av de sju sakkunniga har haft huvudansvar för minst ett huvudområde. Enstaka ledamöter har ansvarat för fler än ett huvudområde, som mest fyra (två vid LNU och ett för vardera KAU och MIUN). I beredningsgruppens interna arbete har även biträdande ansvariga utsetts som tillsammans med den ämnessakkunniga ansvarat för huvudområdesrapportens innehåll. I praktiken har den beskrivna arbetsprocessen i förening med bedömargruppens kalibreringsdiskussioner inneburit att flertalet av de sju sakkunniga varit involverade i varje huvudområdesrapports färdigställande.

Bedömargruppen har strukturerat rapporten så att redovisningen av de sju bedömningskriterierna (3.1 och 4.1) kommer genast efter sammanfattning och reflektioner och slutsatser och rekommendationer. Sist under båda huvudområdena finns Slutsatser och rekommendationer i punktform (3.6 och 4.2).

I reflektionshänseende finner bedömargruppen anledning att särskilt kommentera ett av de sju påbjudna bedömningskriterierna, nämligen att "utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället" (se under X.1.5 för respektive huvudområde). Denna kategori är redovisad i bedömningen av vart och ett av huvudområdena utifrån studiegångens explicita arbetslivsanknytning. Det ska dock sägas att humaniora också har en bredare, mer indirekt samhällelig användbarhet, som inte nödvändigtvis är knuten till arbetslivet. Att arbetslivsperspektivet på de utvärderade utbildningarna lyfts fram under den aktuella rubriken innebär alltså inte ett förnekande av denna bredare användbarhet (som har att göra med begrepp som

bildning, demokrati, historia, förståelse, kritiskt tänkande, med mera). Utan den senare har de humanistiska ämnena inget berättigande.¹

Bedömagruppen har också gjort ett par generella observationer, som gäller för samtliga huvudområden och lärosäten som ingår i granskningen. För det första har bedömagruppen noterat det förhållandevis låga antalet studenter på avancerad nivå, samt det vikande antalet campus-studenter (i kontrast till studenter som läser nätvarianter). Dessa allmänna tendenser är inte optimala, vare sig för studenterna eller för lärosätena. Hur man ska förhålla sig till dessa utmaningar är svårt att säga. För det andra anser bedömagruppen att huvudområdena vore betjänta av ett närmare samarbete med studentkåren vid respektive lärosäte. Säkerställandet av studentmedverkan och -insyn har sedan länge varit en utmaning vid flertalet lärosäten, inte minst för utbildningar som ges i form av fristående kurser. Det framstår emellertid som klart att utvecklingen mot en allt högre andel distansstudenter gör att denna utmaning blir ännu svårare.

¹ För en utförlig diskussion om humanioras användbarhet, se *Till vilken nytta? En bok om humanioras möjligheter*, red. Tomas Forser & Thomas Karlsruhn, Göteborg: Daidalos, 2013. För en aktuell diskussion om humanistiska utbildningars arbetslivsanknytning, se tankesmedjan Humtanks rapport "Den ljusnande framtid. Om arbetslivsanknytning i humanistisk utbildning" (2018), <http://humtank.se/wp-content/uploads/2018/05/humtank-rapport3-webb-final.pdf>

3 Litteraturvetenskap

Sammanfattning, reflektioner

Litteraturvetenskap har funnits som ämne vid Karlstads universitet (KAU) sedan 1999, alltsedan universitetets grundande, men också dessförinnan, under högskoletiden. Utbildningsutbudet för den granskade perioden (2016–2018) kännetecknas av en tydlig slagsida (och ännu pågående utveckling) mot distanskurser. Endast grundkursen, den så kallade A-kursen, ges både som campuskurs och som distanskurs – campus- och distansstudenter samläser i praktiken på A-kursen, då undervisning och seminarier är gemensamma. A-kursen är klart störst sett till antalet studenter, med i genomsnitt fler än 100 studenter per år (2016–2018). Föreläsningsserien och kurser på påbyggnadsnivå och på avancerad nivå ges numera uteslutande som distanskurser. Samtliga kurser på A–C nivå, samt på avancerad nivå, ges varje termin.

Utvecklingen i form av ett ökat inslag av distanskurser är delvis en respons på svikande eller fluktuerande studenttillströmning. Samma skäl ligger också bakom det faktum att kurserna i litteraturvetenskap, oavsett nivå, i hög utsträckning samläses med svensklärarytbildningen. På avancerad nivå erbjuds möjligheten att läsa på både campus och distans, men studentvolymerna på denna nivå är små, fastän kurserna också är sökbara för studerande inom andra humanistiska fält och att de även kan anordnas på engelska för utländska studerande. Det låga antalet studenter på avancerad nivå inom humaniora är ett bekymmer som känns igen vid andra lärosäten. Det framgår att kurserna på avancerad nivå i praktiken ofta bedrivs i form av läskurser.

Under kalenderåret 2018 hade ämnet tio undervisande lärare, varav fem tillsvidareanställda (1 professor, 2 docenter, 2 lektorer). Återstående undervisande personal utgörs av tre vikarierande lektorer (varav en docent) och två doktorander. Under 2018 framgår det av självvärderingen att undervisningen ”i något för stor utsträckning” skötts av ej tillsvidareanställd, tillfällig personal. Underbemanningen tillskrivs en rekrytering där lektorn ifråga en kort tid efter rekryteringen fick en annan anställning.

Huvudområdet litteraturvetenskap hade under kalenderåret 2018 92,75 helårsstudenter (2016: 66,25; 2017: 84,5). Som det också påtalas i självvärderingen är retentionen ett problemområde. Grundkursen är mycket stor, motsvarande ca 62 % av ämnets helårsstudenter, respektive ca 44 % av ämnets helårsprestationer för år 2018. Tack vare omläggningen av föreläsningsserien till distanskurs har man uppnått

hållbara nivåer på studentantalen även på denna nivå, medan studentantalet på kandidatnivå och avancerad nivå är fortsatt lågt.

Slutsatser och rekommendationer för hela huvudområdet

Huvudområdet litteraturvetenskap vid KAU är en relativt liten och följaktligen sårbar miljö. Då ämnet brottats med sviktande studentantal har man sedan en tid dels arbetat med en tydlig utveckling mot renodlade distanskurser, dels integrerat flera litteraturvetenskapliga (del)kurser i svenskläro-utbildningen. Baserat på bedömning av ett antal kandidatarbeten inom huvudområdet håller utbildningen hög kvalitet. Ämnets studenter förmedlar en överlag positiv bild av ämnet.

De utvecklingsområden som har framkommit vid platsbesök och genom läsning av självvärderingen kan till viss del tillskrivas ämnets litenhet.

Sett till antalet vikarier och tidsbegränsat anställda är det angeläget att den tillsvidareanställda personalen utökas. Rekryteringsbehovet har blivit särskilt prekärt i ljuset av ovan nämnda rekryteringsärenden, där den anställda efter en kort tid fick anställning vid annat lärosäte. Både personal och studenter vittnar om en pressad arbetssituation för undervisande och forskande lärare – i det perspektivet är läget prekärt. Ämnesmiljön behöver stärkas och en plan för ämnets utveckling och tillväxt, på kort och på längre sikt, behöver upprättas. I detta arbete ingår först och främst upprättandet av en tydlig rekryteringsplan.

Rekommendation: Bedömargruppen vill föreslå att ämnet tillsammans med institutions- och fakultetsledning ser över rekryteringsbehovet samt vidtar åtgärder som på ett övergripande och grundläggande plan förbättrar arbetsmiljö och -villkor för undervisande personal. Som led i detta arbete rekommenderar bedömargruppen att institutionen genomför uppföljande arbetsmiljöundersökningar för att säkerställa en mer hållbar arbetssituation för institutionens undervisande personal.

Troligen kan den pressade arbetssituationen också vara en bidragande orsak till att det finns utvecklingsmöjligheter inom områden som kan betraktas som centrala för ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete – och som av den anledningen är viktiga att se över. Det gäller bland annat arbetet med kursvärderingar men även exempelvis betygskriteriearbetet.

Rekommendation: Det finns anledning att fundera över arbetsformerna inom lärarkollektivet. Det vore önskvärt och med stor sannolikhet kvalitetsfrämjande om lärarkollektivet arbetade mer som ett lärarlag, det vill säga ett kollektiv. Huvudområdets betygskriteriearbete bör systematiseras och styras upp. En viktig del av detta är att lärarlagsarbetet utvecklas. Det gäller även arbetet med kursvärderingar

som underlag för systematiskt kvalitetsarbete. Båda dessa centrala kvalitetssäkringsvariabler är i behov av att utveckling.

Vidare finns det övergripande gemensamma utvecklingsområden för samtliga huvudområden som har ingått i denna granskning av de tre lärosätena. Särskilt gäller detta studentmedverkan och utbildningarnas arbetslivsanknytning.

Rekommendation: Studentmedverkan och -insyn (med inbegrepp av utmaningen att bibehålla en tillfredställande grad av studentmedverkan med en hög andel distansstudenter) behöver bli bättre. Möjliga karriärvägar bör tydliggöras, ämnet bör även överväga att införa inslag i utbildningen med explicit arbetslivsanknytning – kanske i samarbete med lärosätets yrkesvägledningsfunktioner. Alumnstudier bör genomföras. Det är emellertid inte säkert att det är lämpligast att göra det på ämnes- eller institutionsnivå.

3.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna

3.1.1 Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

Detta kriterium fokuserar främst på hur utbildningens olika delar skapar förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål, en s.k. konstruktiv länkning. Det innebär att det bör framgå hur utbildningens mål, innehåll och examination hänger samman. I detta avsnitt fokuserar vi på självständiga arbeten, genomströmning och organisation, samt progression och förberedelser för självständiga arbeten.

För måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten se 3.3.

Organisation avseende uppföljning och utveckling av utbildningskvalitet

Självvärderingen hänvisar till KAU:s "Policy för kvalitetsarbete i utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå vid Karlstads universitet" (RB 2/17) som i enlighet med ESG-riktlinjerna fastslår "att tydligt uttryckta relationer skall finnas mellan mål, undervisning och examination i kursplaner och styrdokument, liksom systematisk bedömning av målens uppfyllelse i examinationen". Självvärderingen framhåller att utvärdering av "kursers konstruktiva länkning ingår, genom universitetsgemensamma systemstödet för kurs- och programvärdering, som en viktig del i den kontinuerliga uppföljningen av utbildning på grund- och avancerad nivå".

Frågan om det universitetsgemensamma systemstödet för kursvärdering berörs annorstädes i denna rapport (se 3.2.1.6)

Ett annat viktigt instrument för att säkerställa stabila bedömningsgrunder mellan mål, undervisning och examination är betygskriterier. Ur ett granskningsperspektiv framstår därför självvärderingens konstaterande att det behövs större konsekvens kring betygskriterier vid examination, att i "dagsläget är det i lite för hög grad den enskilda lärarens ansvar att formulera och kommunicera" betygskriterier vid examination som viktigt. Bedömargruppen anser att betygskriterier är något som behöver förankras i lärarkollektivet i dess helhet. Det framstår som särskilt viktigt i ljuset av att ämnet har (haft) en viss rotation av vikarier och tidsbegränsat anställda.

Progression och förberedelser inför examensarbete

Enligt självvärderingen har ämnet arbetat mycket aktivt med en planerad progression mellan grundkurs, fortsättningskurs och kandidatkurs (A-C-förloppet). Detta arbete finns manifesterat bland annat i kursplaner, läraktiviteter, kursupplägg (med exempelvis parallellläsning), examination, studiehandledningar m.m., något som sammantaget syftar till att säkra kursmåluppfyllelsen. Självvärderingen framhåller vidare att man mellan delkurser och på var och en av nivåerna, tydligt artikulerar kursmål och progression genom bland annat kursplan, presentation av kursupplägg och studieanvisningar. Det är däremot svårt att utläsa ämnets ambitioner i detta avseende av den otydligt ifyllda målmatrix som lämnades in tillsammans med självvärderingen på önskemål av bedömargruppen.

Det är värt att notera att resultatet av huvudområdets utvecklingsarbete har medfört att kursupplägget för A-C-kurserna i litteraturvetenskap vid KAU skiljer sig (och har skiljt sig) något jämfört med flertalet andra litteraturvetenskapliga utbildningsgångar (A-C) runt om i landet. Självvärderingen låter ana en längre bakomliggande process bakom progressionsarbetet där ämnet tycks ha återinfört uppsatsskrivande på fortsättningsnivå (den så kallade B-uppsatsen), men där man alltså tidigare inte hade en sådan i utbildningsförloppet. I och med återinförandet av en B-uppsats tecknar självbeskrivningen fram en trestegsmodell för uppsatsskrivande. Redan under den första terminen förväntas studenterna skriva en "mikrouppsats", det följs sedan av en B-uppsats för att avslutas med kandidatarbetet. Upplägget syftar till att ge studenterna goda möjligheter till att stärka deras vetenskapliga skrivande.

Kandidatnivåns övergripande kursförlopp framstår som tydligt "snitslat", i positiv mening, med ett antal fastställda hållpunkter med syfte att bana väg till slutseminariet. Förutom det självständiga arbetet (15 hp) består helkursen av två ämnesteoritiska fördjupningskurser (på vardera 7,5 hp), den ena med inriktning på teori och metod, den andra syftar till att ge ytterligare fördjupade kunskaper inom ett avgränsat forskningsfält eller problemområde. Utifrån kursplan och litteraturlistor för delkurserna är skillnaden mellan dessa båda kurser inte alldeles uppenbar, men kurserna formerar sig hursomhelst tydligt kring en övergripande målsättning: själva färdigställandet av ett självständigt arbete.

Varje student tilldelas formellt sett 15 timmar i handledningstid på kandidatnivå och på avancerad nivå.

3.1.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Vid platsbesöket framhölls några centrala utvecklingsområden i studenthänseende, av studenterna själva. En av de faktorer som framhölls var att lärarna stundom förefaller överbelastade – att "de verkar ha för mycket att göra, för mycket administration". Några andra framkomna synpunkter kan möjligen härledas till denna problematik, så som att studenterna har synpunkter på långa responstider från undervisande lärare på B- och C-kurserna och att betygssättningen tar lång tid.

Studenterna meddelar sig vara tillfreds med läraryttid och lärarkontakt på kurserna, åtminstone på grundnivå. "På grundnivå finns det inget att klaga på. Det finns oftast extra tid vid slutet av lektionerna, särskild tid inför uppsatsarbetet." Studenterna kunde inte minnas att de fått specificerat antalet handledningstimmar på kandidatnivå men menade att de fick mer än nog med hjälp och att det har fungerat "jättebra". Studenterna ville emellertid inte utesluta att det fanns divergerande uppfattningar i studentkollektivet eftersom de påtalade att det var "ojämn fördelning av handledare", något som bedömargruppen tolkar som att studenterna uppfattar handledarnas insatser som ojämna.

Studenterna förmedlar vidare att den nya webplattformen utgör ett centralt utvecklingsområde inom utbildningen, då lärarna enligt studenterna inte använder webplattformen på ett enhetligt eller optimalt vis.

Fastän studenterna alltså upplever att lärarna verkar ha stor administrationsbörda, uppger de att de får en tillfredsställande stöttning när det gäller att förstå kopplingen mellan lärandemål och betygskriterier. Detta är förstås positivt, frågan är dock huruvida det är hållbart för lärarna att i längden arbeta under de pressade former som framkommer och hur det kommer påverka framtida studenter och deras lärande. Det finns alltså skäl att fundera på hur man kommer till rätta med (och kanske även hur man kommunicerar) denna problematik.

Ledningen för Litteraturvetenskap vid KAU säger under intervjun att det finns ett rekryteringsbehov och att det är en process som är i rullning. Det är förstås svårt att helt undvika vikarier, men korta ställtider liksom de vanligt förekommande otrygga anställningsförhållandena inom akademien överhuvud kan ha en menlig inverkan på ämnets kvalitet och, i förlängningen, studenters lärande. Det är heller inte otänkbart att tillskriva denna faktor del i ämnets retentionsproblematik, ojämna könsfördelning i studentkollektivet och det vikande antalet sökande. Bedömargruppen är medveten om att detta är en situation som institutionsledningen själva inte helt styr över, men det bör hursomhelst uppmärksammas.

I utbildningen praktiseras viss parallellläsning av kurser på grundkursen. Bedömargruppens erfarenhet är den att parallellläsning är något som studenter ofta har kritiska synpunkter på. Avseende huvudområdet litteraturvetenskap vid KAU meddelar emellertid studenter att det fungerar bra, vilket tyder på god organisation och ett fungerande upplägg.

Ur studentperspektiv är det bekymmersamt att bibliotekets resurser avseende litteratur är begränsade, något också självvärderingen påtalar. Vid platsbesöket förmedlade studenterna även att antalet tillgängliga kopior av kurslitteraturen var begränsat. Från ämnet är man medveten om problematiken och självvärderingen påtalar att stora delar av den äldre skönlitteraturen finns att tillgå online via Litteraturbanken och andra liknande resurser. Det finns också en medvetenhet hos kursansvariga lärare om vilken eller huruvida kurslitteratur finns att tillgå i handeln. Övrig forskningslitteratur kan erhållas genom fjärrlån, något som biblioteket har goda rutiner för.

Förutom att tillgodose studenter och forskare med biblioteksresurser och studieplatser ansvarar Universitetsbiblioteket även för centrala stödresurser för studenter så som skrivhandledning och språkstöd.

3.1.3 Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Lärarkollektivet bestod under 2018 av 10 undervisande lärare, samtliga på minst doktorandnivå: fem av dem var tillsvidareanställda (1 professor, 2 docenter (tjänsteomfattning 70 respektive 75%) och 2 lektorer). Återstående undervisande personal utgjordes av tre vikarierande lektorer (anställda på 100, 100 respektive 55%) och två doktorander, med nominell undervisningstjänstgöring. Under 2018 framgår det av självvärderingen att undervisningen "i något för stor utsträckning" skötts av ej tillsvidareanställd, tillfällig personal.

Enligt anställningsavtal utgår kompetensutvecklingstid (forskning och vidareutbildning) med 20 % för lektorer och 10 % för adjunkter. Genom årliga medarbetarsamtal upprättas individuella kompetensutvecklingsplaner för medarbetare. Planeringen sker dels utifrån individuella behov, dels utifrån ämnets kompetensbehov.

Styrdokumentet dikterar att kompetensutvecklingstiden i huvudsak ska användas till forskning. Självvärderingen förmedlar att det, de senaste terminerna, förutom kompetensutvecklingstiden, utgått extra forskningstid, motsvarande 30 %. Det är ett resultat av en satsning på KuFo (Kulturvetenskapliga forskargruppen), dit den stora majoriteten av ämnets samlade lärarkollektiv räknas. Det är en satsning som tycks ha

burit frukt – och villkoren framstår som mycket förmånliga i jämförelse med flertalet andra svenska lärosäten. Vid intervju med lärare framkommer dock, något bekymmersamt, att den generösa forskningstiden till vis del bidragit till den ansträngda personalsituationen i undervisningen. På så vis har bedömagruppen intrycket att den uppkomna situationen i viss mån beror på en avsaknad av långsiktigt planerande hos ledningen, fastän den misslyckade rekryteringen också kan förklara en del.

Den andra, för ämnet centrala, forskargruppen CSL (Centrum för språk- och litteraturdidaktik) framhålls även som viktig ur ett ämnesdidaktiskt perspektiv, inte minst som förmedlingsinstans av ämnesdidaktisk forskning. En av ämnets doktorander är knuten till denna forskargrupp, men för närvarande uppbär ingen av ämnets forskare forskningstid knuten till denna forskargrupp. Det är vidare noterbart att integreringen av ämnet litteraturvetenskap i svensklärarytbildningen tycks ha nått längre på grundutbildningsnivå än på forskarnivå.

3.1.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

Bortsett från doktoranderna har samtliga i lärarkollektivet tillfredsställande högskolepedagogiska meriter, i enlighet med de i KAU:s anställningsordning fastställda kraven på minst 10 veckors heltidsstudier.

Doktorander erbjuds (och rekommenderas) att ta del av högskolepedagogiska kurser som tillhandahålls av Universitetspedagogiska enheten vid lärosätet. Dessa kurser kan tillgodoräknas inom ramen för forskarutbildningen. Samma enhet ger enligt självvärderingen också stöd för forskningsbaserad utveckling av undervisning och examination och tillhandhåller olika digitala resurser. Det framgår inte huruvida Universitetspedagogiska enheten erbjuder ytterligare kurser och kompetensutvecklingsinsatser än den behörighetsgivande pedagogiska utbildningen.

Enligt anställningsavtal utgår kompetensutvecklingstid (forskning och vidareutbildning med 20 % för lektorer och 10 % för adjunkter. Styrdokumentet dikterar att denna tid i huvudsak ska användas till forskning.

Viss vidareutbildning och kompetensutveckling sker inom ämneskollegierna och vid handledarmöten i form av pedagogiska seminarier och fortbildningsinsatser.

KAU har också ett pedagogiskt excellensprogram.

3.1.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

Vad gäller tillämpningen av användbarhetsbegreppet avseende humanistiska studier hänvisas till bedömargruppens klargöranden i inledningen av lärosätesrapporten. Vad gäller direkt arbetslivsanknytning kan följande anföras.

Av självvärderingen framkommer att den arbetslivskoppling som görs inom ämnet främst berör lärare, och kommer studenterna till del genom dem. Det finns enligt självvärderingen "ett välutvecklat samarbete i gränsregionen mellan akademi och kulturinstitutioner i Värmland och nationellt, vilket genererar erfarenheter och perspektiv som främjar studenters lärande". Detta samarbete kommer studenterna till del genom informella samtal. Ur arbetslivsperspektiv vore det än mer givande om detta samarbete kunde involvera studenterna på ett mer formaliserat sätt och på så vis göra kopplingen till kommande arbetsliv tydligare.

Ett ytterligare sätt att stärka kopplingen till samhälle/arbetsliv skulle kunna vara att använda sig av gästföreläsare och/eller studiebesök, vilket, något som framkom i platsbesöksintervju med studenter, inte görs idag. Man har planer på att samarbeta med Västanå teater, exempelvis vid uppsatsskrivning, men menar att det är en stor och resurskrävande process. Bedömargruppen tolkar det som att huvudområdet inte kommit längre än till diskussionsstadiet i denna fråga. Man bör se över vilka resurser som faktiskt krävs för att genomföra samarbetet. Ibland bjuds studenter in till externa kulturarrangemang eller forskningsarrangemang men man har erfarenhet att studenterna sällan dyker upp.

Självvärderingen nämner flera kompetenser som kan erhållas genom att studera ämnet som positiva för framtida arbetsliv: "kritiskt tänkande, argumentativ förmåga och insikter om de existentiella dimensionerna i livet" hör till de förmågor som specificeras. Vidare menar man att med en examen i ämnet kan man arbeta inom en rad olika yrken, vilket förvisso kan stämma, men ofta krävs i praktiken en kompletterande utbildning utöver den i litteraturvetenskap. Studenterna som intervjuades upplevde att de har fått en inblick i möjliga karriärvägar efter utbildningen, och att de bland annat ser forskarutbildning som en sådan väg. Realistiskt sett är det dock en ganska smal väg och studenterna bör göras medvetna om detta och vilka andra faktiska karriärvägar som är möjliga. Det är även något som man reflekterar över i självvärderingen, där man skriver: "En utvecklingsmöjlighet vore att tydligare betona hur en utbildning i litteraturvetenskap kan vara användbar, även om vi i dagsläget inte har förutsättningar att arbetslivsanknyta kurserna på ett mer konkret sätt." Denna önskan framhäver även lärarna vid intervjutillfället. För att komma vidare bör man titta på exakt vilka förutsättningar skulle krävas för att tydligare betona användbarheten. Ett sätt skulle kunna vara att ta in yrkesföreträdare i utbildningarna. Det ser lärarna som en utvecklingsmöjlighet men menar också att ett sådant upplägg kräver resurser som idag inte finns (enligt intervju). Det finns stöd

från ledningen och därmed potential för utveckling men inte ett tydligt tillvägagångssätt hur man ska komma dit. Ett ytterligare annat sätt vore just att utveckla kurser som mer explicit syftar till att nyttiggöra litteraturvetenskapliga kunskaper i arbetsliv och nutida samhällsliv, något som skett vid en del andra lärosäten i Sverige, men som det alltså saknas förutsättningar för att utveckla vid lärosätet och ämnet idag.

Det görs inte några alumnenkäter/undersökningar för ämnets studenter (de görs bara med programstudenter på KAU), man har inte heller något annat systematiserat sätt att erhålla feedback på utbildningens användbarhet och relevans för senare arbetsliv. Ledningen är medveten om att detta är ett möjligt utvecklingsområde.

Parentetiskt kan man konstatera att sådan information också skulle vara värdefull för att besvara den stundom ställda frågan kring användbarheten och anställningsbarheten för litteraturvetenskaplig och humanistisk utbildning.

3.1.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

De studenter som närvarade under platsbesöksintervjun ger i överlag en positiv bild av ämnet Litteraturvetenskap vid KAU. Dock uttrycker studenterna att det finns utrymme för förbättring.

Formellt säkerställs studenters inflytande genom lokala förordningar som lutar sig mot Högskolelagen och Högskoleförordning. I dessa styrdokument är studentinflytande en rättighet som prioriteras och utgör en viktig del i universitetets kvalitetsarbete. Det innebär bland annat att studeranderepresentanter ska finnas i beslutande organ som berör utbildningen, att regelbundna möten ska hållas och att det på relevanta nivåer i utbildningen finns ett ramverk kring studentinflytandets former. Det är studentkåren vid lärosätet som utser studeranderepresentanter.

Det förefaller emellertid föreligga en viss skillnad mellan teori och praktik i frågan om studentinflytande och -medverkan. Vid platsbesöket svarade studenterna att de var medvetna om att ett ämnesråd existerade, men att de inte har någon kännedom om en studeranderepresentant – något som kan bero på att enbart tre studenter intervjuades. I den mån dessa studeranderepresentanters insyn avseende studentmedverkan är representativ för majoriteten av studentkollektivet, så föreligger en problematisk situation som fordrar tydligare information från ämnet, i samarbete med studentkåren, om ämnesrådets roll och studenters rätt till representation i det.

Självvärderingen påtalar att ämnet haft svårt att finna studeranderepresentanter till alla kurser, särskilt på kurser på grundnivå. Det är värt att poängtera att

huvudområdets fokus mot och beroende av distansstudenter utgör en särskild utmaning i detta sammanhang. Den svårlösta utmaningen att ge distansstudenter samma förutsättningar för delaktighet och medverkan i planering, genomförande och uppföljning av sin utbildning som för campusstudenter är detta huvudområde inte ensamt om att brottas med, men problemet kvarstår.

Det är bekymmersamt att flera aspekter av det som i självvärderingen lyfts fram som den huvudsakliga metoden för att garantera studentinflytande, den universitetsövergripande "halvautomatiserade kursvärderingen i form av en digital enkät", inte tycks fungera särskilt väl. Det är något som förmedlas av både studenter, lärare och ledning. I likhet med andra lärosäten brottas KAU med låga svarsfrekvenser, men det går möjligen att tolka som ett symptom snarare än orsak. För bristerna handlar inte endast om dålig svarsfrekvens och därmed en dålig eller obefintlig reliabilitet i kursvärderingarna, utan också om bristande uppföljning och en otydlighet i det systematiska arbetet med utfallet av kursvärderingarna. Bristerna kan således inte enkom tillskrivas låga svarsfrekvenser. Kursvärderingarna publiceras senare på undervisningsplattformen, men trots att formella rutiner tycks föreligga, så har det inte varit lätt att få besked om hur ämnet systematiskt arbetar med resultatet av denna, som det sägs, huvudsakliga metod för studentinflytande.

Genomförande, uppföljning, återkoppling och systematiskt arbete med kursvärderingar är således ett tydligt utvecklingsområde för ämnet. En handlingsplan bör upprättas för att se över dessa brister. Man bör överväga att formalisera uppföljningen av kursvärderingar exempelvis genom att resultaten diskuteras i ämnesråd tillsammans med studentrepresentant samt att de åtgärder eller förändringar som sker i högre grad tillgängliggörs för blivande och nuvarande studenter.

De intervjuade lärarna påvisar en medvetenhet om problematiken kring de automatiserade kursvärderingarna och uttrycker att de arbetar med andra medel (t.ex. muntliga utvärderingar i klassrummet) för att uppnå bättre svarsfrekvens.

Ledningen är likaså, som sagt, medveten om problematiken med de automatiserade självutvärderingarna och säger att de uppmuntrar undervisande lärare att själva genomföra "inofficiella" – i huvudsak, formativa – utvärderingar. Förutom att detta förfarande i någon mening underkänner föreliggande utvärderingsmodell, är det också tveksamt att från ledningshåll uppmåna till ytterligare en pålaga på det redan ansträngda personalkollektivet.

Ur studentperspektiv är bristerna i utvärderingssystemet i kombination med andelen vikarier och timlärare en utmaning. Hur kan ledningen och ämnet säkerställa att

studenters synpunkter leder till reell förändring med en hög andel timlärare och vikarier som anställs termins- eller årsvis, möjligen timvis?

Bedömargruppen menar således att det finns utvecklingsmöjligheter inom detta område som kan komma både studenter och huvudområdet till gagn.

3.1.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

Självvärderingen informerar om ett omfattande, sedan 2017 pågående (med planerat avslut 2019) jämställdhets- och mångfaldhetsarbete vid KAU. Arbetet syftar till att jämställdhetsintegrera all verksamhet, på alla nivåer: "Målen är bl.a. en jämn fördelning av makt och inflytande samt en jämställd utbildning. Kunskap om genus och jämställdhet ska, enligt universitetets jämställdhetsplan, inkluderas i samtliga utbildningar." Detta arbete innebär att alla anställda vid universitetet ska ha kunskaper om genus och jämställdhet i relation till de utbildningar de bedriver. Det samma gäller för högskolepedagogisk utbildning.

Självvärderingen framhåller universitetets arbetsmiljökommitté, institutionens jämställdhetsråd samt kursansvariga som betydelsefulla aktörer i jämställdhetsarbetet, liksom i att verka för ökad genusmedvetenhet.

Av de studenter som läser litteraturvetenskap vid Karlstad universitet är kvinnor i tydlig majoritet. Som exempel kan nämnas att institutionens viktigaste kurs, sett till studenttillströmning, grundkursen i litteraturvetenskap, de senaste tre åren (2016–2018) genomgående haft drygt 70 % kvinnliga studenter. Det begränsade antalet studenter på avancerad nivå (kursen i självständigt arbete, LVADSA) gör motsvarande utsägelser mer problematiska, men samma tendens återfinns där. Under den angivna perioden läste sammanlagt åtta studenter denna kurs, varav sex eller 75% var kvinnor. Liknande mönster återfinns troligen på litteraturvetenskapliga utbildningar runt om i landet och det går utan vidare att spekulera kring sociala och samhällseliga faktorer som delförklaringar till denna tendens. Faktum kvarstår emellertid att könsfördelningen i studenthänseende riskerar att bli ett problem för huvudområdet. Av självvärderingen framgår att universitetet på central nivå försöker komma till rätta med könsbundna studieval genom breddad rekrytering.

För tillsvidareanställd personal (5 st) är könsfördelningen en man (professor) och fyra kvinnor (2 docenter, 2 lektorer). Av doktoranderna finns en av vardera kön. Under 2018 var könsfördelningen i lärarkollektivet med inbegrepp av vikarier och tillfälligt, kortvarigt eller på deltid anställda lektorer helt jämn. Sett till nuvarande könsfördelning bland tillsvidareanställda i lärarkollektivet finns det möjligen anledning att

överväga könsaspekten inom ämnet vid kommande, aviserade rekryteringar av ny personal.

Självvärderingen framhåller ett behov av att revidera kursplaner och påtalar särskilt att genus-, mångfalds- och hållbarhetsperspektivet ska framgå explicit på samtliga nivåer. Anledningen till att genusperspektivet inte finns inskrivet i kursplaner förklaras i självvärderingen med att det är en given faktor i det "kritiskt reflekterande perspektiv som tillämpas" inom den litteraturvetenskapliga utbildningen. Kursplanerna understryker genomgående vikten av en kritiskt reflekterande hållning och problematiserande perspektiv och i denna formulering innefattas bland annat genusperspektiv.

Även vid platsbesöket angav lärarrepresentanterna att de var medvetna om detta behov och att det behövdes en bättre samsyn kring kursplaner och rutiner för kursplaner. Visserligen gjordes en översyn för ett ospecificerat antal år sedan, men lärarrepresentanterna beskriver att det är dags för ett samlat grepp. Det framhölls att frågor rörande jämställdhetsperspektiv är något som det kontinuerligt förs dialog om mellan lärare och studenter. Detta realiseras på lite olika vis, beroende på lärare och kurs(innehåll).

3.2 Högskoleexamen

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

Huvudområdet har examensrätt för högskoleexamen.

Inga högskoleexamensarbeten granskades av bedömargruppen.

3.3 Kandidatexamen

Bedömargruppen har läst och bedömt fem självständiga arbeten (kandidatuppsatser) som valts ut slumpmässigt.

Tematiskt täcker de lästa uppsatserna ett brett spektrum av litteratur- och kulturvetenskapliga frågeställningar: om biografisk läsart i en intermedial och estetisk kontext, två sinsemellan tämligen olika genrestudier, en studie om intermedialitet och en diskursanalytisk präglad uppsats med fokus på makt och rumslig gestaltning. Tonvikten i de granskade arbetena får sägas ligga på relativt ämnestraditionella textstudier i form av närläsningar och komparationer av enskilda verk, samt en viss inriktning mot intermedialitet.

Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten

Tabell 1 (nedan) visar att kandidatuppsatserna överlag uppvisar hög eller mycket hög måluppfyllelse. Två uppsatser visar genomgående hög måluppfyllelse, medan en uppsats uppvisar bristande måluppfyllelse i ett av delmålen.

Tabell 1. Måluppfyllelse för kandidatuppsatser, litteraturvetenskap (KAU)

MÅL 1 Kunskap & förståelse	MÅL 2 Färdighet & förmåga	MÅL 3 Värderingsförmåga & förhållningssätt
2	2	1
3	3	2
3	3	3
3	3	3
2	2	2

Samtidigt som ovanstående tabellöversikt ger en tydlig indikation om en hög till mycket hög måluppfyllelse för kandidatuppsatserna inom ämnet, är det värt att påtala att de fem granskade arbetena uppvisar en relativt stor variation sinsemellan avseende respektive arbetes övergripande kvalitet. Det betyder att det bakom siffrorna som redovisas i tabellen finns relativt stora skillnader. Denna observation kan delvis tillskrivas den valda bedömningsmodellen, men möjligen även något som studenterna påtalade vid platsbesöksintervjun, nämligen att studenterna uppfattade fördelningen av handledare som "ojämn". Det torde vara en fråga som till viss del kan föregripas genom samordning och kommunikation mellan lärare och studenter såväl som inom lärarkollektivet.

Mål 1: *Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.*

Samtliga granskade arbeten uppvisar tillfredsställande kunskap och förståelse inom huvudområdet. Arbetena har en varierande grad av komplexitet och relevans i val av ämne, frågeställning, teori och metod. Som tidigare påtalats är spännvidden mellan arbetena stor – det gäller särskilt för i vilken utsträckning arbetena uppvisar signifikanta fördjupningar inom området och förmår uppvisa insatthet i aktuella forskningsfrågor. Arbetena inbegriper sammantaget allt från tämligen ytliga, om än i någon mån rimliga och funktionella, avgränsningar, problemformuleringar och operationaliseringar, till komplexa analyser som uppvisar mästerlig behärskning av den teoretiska diskurs och analysapparat som utgör grundvalarna för arbetet, på en nivå som vida överskrider kraven för arbeten på denna nivå.

Det är redan här värt att påtala att mål 1 till 3 i någon mening utgör kommuniserande kärl. Det ovan anförda gäller således i tillämpliga delar även för mål 2 och mål 3

Mål 2: *Visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.*

Vart och ett av arbetena uppfyller detta mål. Överlag är urvalet av sekundärlitteratur motiverat i relation till arbetets syfte och frågeställning. Den kritiska nivån speglar ofta arbetenas uppfyllelse av mål 1. I de allra flesta fall framgår det tydligt att studenten uppvisar god förståelse för det vetenskapliga hantverket, med inbegrepp av att inventera och sätta sig in i ett för uppsatsen relevant forskningsfält och att kritiskt behandla såväl primär- och sekundärlitteratur samt förmedla egna slutsatser och tankar på ett rimligt vis.

Mål 3: *Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.*

Utifrån underlaget, trots en förekomst av bristande måluppfyllelse, är det svårt att dra generella eller långtgående slutsatser. Den brist som påtalas i det aktuella arbetet kan i vid mening tillskrivas en avgränsningsproblematik, inte minst härstammande dels från hur studenten har behandlat, bedömt och operationaliserat ett spretigt, om än vetenskapligt välgrundat, forskningsmaterial, dels från en relativt vidlyftig teoretisk eklekticism som skribenten inte adekvat förmår tygla eller styra i en för arbetet produktiv riktning. Ambitionsnivån är dock god. I den mån kandidatuppsatser är att betrakta som en form av "gesällprov", där en del av syftet är att låta studenten lära av egna erfarenheter, är denna påtalade brist i viss mån begriplig, men en del av ansvaret tillfaller emellertid oundvikligen handledare och examinator. I ljuset av den fullt tillfredställande måluppfyllelsen i övrigt avseende kandidatarbetena går det däremot inte att lyfta fram systematiska brister i utbildningen, snarare tvärtom.

3.4 Magisterexamen

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

Huvudområdet har examensrätt för magisterexamen.

Inga magisterexamensarbeten granskades av bedömargruppen.

Se vidare nedan under 3.5 Masterexamen.

3.5 Masterexamen

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

Huvudområdet har examensrätt för masterexamen.

Inga masterexamensarbeten granskades av bedömargruppen.

Kurserna på avancerad nivå (magister och master) är inte samlade i program. Självvärderingen förmedlar att det föreligger ett kursutbud som läses i samråd med handledare eller lärare. På grund av det låga studentantalet på avancerad nivå fungerar kurserna i princip som läskurser. På senare tid har det bedrivits arbete för att utveckla antalet valbara kurser på avancerad nivå. Vid platsbesök svarade studenterna på hur de uppfattar den lärarledda tiden. Ett av svaren var "På avancerad nivå har vi ju ingen tid, men de [dvs lärarna] svarar på frågor när det behövs." Också självvärderingen framhåller att det förväntas av studenterna att de arbetar självständigt på den här nivån. Ur bedömargruppens perspektiv är detta inte optimalt.

30 timmar utgår för handledning för självständiga arbeten på magister- och masternivå.

Med tanke på den tidigare i denna rapport nämnda studentkommentarer om att studenter på avancerad nivå inte får någon för dem synlig dedikerad tid, finns det rimligen behov att inom huvudområdet synliggöra timåtgång och lärarledd tid på avancerad nivå.

3.6 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Engagerade lärare som förmår skapa en lärandemiljö som de flesta studenter är nöjda med.
- God studenttillströmning på grundnivå.
- Tydlig medvetenhet om och ett proaktivt förhållningssätt till den egna verksamheten.
- God måluppfyllelse avseende självständiga arbeten.

Kan åtgärdas

- Andelen manliga studenter är liten. Detta är en utmaning som förmodligen är svår att möta för det enskilda ämnet ensamt.
- De problem som studenterna rapporterar om webbplattformen – om att lärarna inte använder den på ett enhetligt eller optimalt vis, att det i vissa fall dröjer länge med lärarrespons osv kan åtgärdas genom riktade insatser.
- Möjliga karriärvägar kan tydliggöras i utbildningarna. Ämnet kan även överväga att införa inslag med explicit arbetslivsanknytning i utbildningen.

Bör åtgärdas

- Alumnstudier bör genomföras. Det är emellertid inte säkert att det är bäst att göra det på ämnes-, institutions- eller fakultetsnivå.
- Studentmedverkan och -insyn (med inbegrepp av utmaningen att bibehålla bådadera med en hög andel distansstudenter) bör bli bättre.
- Institutionen bör upprätta en rekryteringsplan som ser till huvudområdets behov både på kort och på lång sikt. Det behövs ett aktivt miljöbyggande för att ge den lilla befintliga miljön tillfälle att utvecklas och växa. Men det är också synnerligen viktigt ur arbetsmiljösynpunkt.
- Huvudområdets befintliga lärarlagsarbete bör utvecklas.
- Betygskriteriearbetet bör systematiseras och formaliseras inom lärarylaget.

Måste åtgärdas

- Arbetet med kursvärderingar som underlag för systematiskt kvalitetsarbete måste bli bättre, särskilt avseende analys, återkoppling och uppföljning.

4 Svenska språket

Sammanfattning reflektioner

Karlstads universitet har examensrätt inom huvudområdet svenska språket på tre nivåer: högskoleexamen, kandidat och magister. Under de senaste åren har dock bara de fristående kurserna *Svenska språket i teori och praktik I och II* (30 hp + 30 hp) givits. Ett undantag är kursen *Svenska med språkvetenskaplig inriktning* (30 hp, deltagare i första hand adjunkter anställda vid institutionen) på avancerad nivå som gavs hösten 2016 och som resulterade i ett självständigt arbete på magisternivå. KAU har börjat erbjuda de fristående kurserna i svenska på 1970-talet och de har bedrivits i sin nuvarande form sedan 2012 respektive 2015, med revidering av kursplaner 2016. *Svenska II* har ställts in två gånger under åren pga för få sökande. Idag ges båda kurserna i form av distansundervisning på halvfart både på höstterminen och på vårterminen. Båda kurserna är sökbara både som helkurser och som separata delkurser. Sommarkurser finns av allt att bedöma inte.

Antalet registrerade studenter på *Svenska I* (helkurs) har varit 73–78 under perioden 2016–2018. På de olika delkurserna har variationsvidden varit 12–20 studenter (år 2016), 19–22 studenter (år 2017) och 14–21 studenter (2018). De mest populära kurserna är *Variation och förändring* 7,5 hp och *Språkvetenskaplig introduktion* 7,5 hp med i genomsnitt 19 registrerade studenter under den aktuella perioden. På helkursen *Svenska II* har det totala antalet registrerade studenter under perioden varit lägre, 6–11. Variationsvidden på de olika delkurserna har varit 2–17 studenter (år 2016), 1–10 studenter (år 2017) och 1–9 studenter (år 2018). Kursen *Språkhistoria och nordistik* 7,5 hp har lockat flest studenter: i genomsnitt har 12 studenter registrerat sig på kursen. Kursen *Svenska i tal och samtal* 7,5 hp ser ut att ha haft minst studenter då endast en student har deltagit i genomsnitt under tre år. Antalet helårsprestationer inom utbildningen (studenter som avklarat uppgiften inom avsedd tid) varierar mellan ca fyra (vt16), ca tolv (vt17) och drygt tio (ht18). Ämnet ger inte närmare uppgifter om genomströmning i självvärderingen men det nämns att förenkling av examinationsformerna kan vara en möjlig väg beträffande genomströmningen.

Majoriteten (83 %) av lärarna har haft 100 % anställning under 2018, en arbetar 28 %. Ifråga om lärarkompetens är fem av de sammanlagt sex lärarna disputerade (två docenter, tre lektorer) och tre har gått eller går högskolepedagogiska kurser på 7,5 respektive 15 hp (två har ämneslärarkompetens) 2018. Ämnet har ingen professor men rekrytering av en gästprofessor pågår som bäst enligt lärarintervjun. Dialektologi, filologi, kognitionsforskning, korpusforskning, ortnamnskunskap, språkhistoria och textforskning utgör lärarnas forskningsinriktningar. Arbetslivsperspektivet vävs främst in i utbildningen genom diskussioner, och med bakgrund i att många av studenterna är lärare eller redan yrkesverksamma inom andra fält.

Eftersom en komplett studiegång fram till en magisterexamen i dagsläget saknas har ämnet beskrivit lärandemål och kunskapskrav för de två fristående kurserna Svenska I och II i självvärderingen. Bedömaregruppen har inte haft tillgång till självständiga arbeten från den aktuella perioden. Av dessa orsaker är det inte ändamålsenligt och inte heller möjligt att kommentera de olika examensnivåerna. Bedömaregruppen ger därför slutsatser och rekommendationer för hela huvudområdet med utgångspunkt i dels den information som ges i självvärderingen, dels i de synpunkter som gruppen fick under platsbesöket.

Det är också värt att notera att inga studenter deltog i intervjun under platsbesöket. Studentsynvinkeln i denna rapport är således en tolkning av lärarnas och ledningens åsikter. Utöver självvärderingen och intervjumaterialet har bedömaregruppen bekantat sig med ämnets webbsidor.

Slutsatser och rekommendationer för hela huvudområdet

Ämnet svenska språket har en relativt liten arbetsmiljö i en utbildningsprocess som kännetecknas av en gemensam vilja att utveckla ämnet. Enligt ämnets webbsida "står det svenska språket med dess uttrycksmöjligheter, variation och förändring i centrum". Ämnet sätter fokus på "de normer och attityder som finns kring olika typer av språkbruk och de samhällsfaktorer som påverkar språkanvändningen". Enligt intervjun med lärarna har ämnet ingen samlad egen profil men profilområden håller på att skapas. En gemensam vilja är utöver att skapa en tydligare profil, utarbeta ny kursplan för kandidat- och magisterexamen, utveckla den digitala tekniken samt få en stabil miljö (rekrytering av gästprofessor och lektor samt anknytning till forskarskola).

Enligt ledningen (intervju) är ökad kompetens viktig och ett av de mest centrala utvecklingsbehoven för tillfället. Ämnet har ingen professor men nu rekryteras en gästprofessor på 20 %. De vetenskapliga aktiviteterna och utbildningens forskningsanknytning är inte optimala.

Rekommendation: en professor (tillsvidareanställning) rekryteras så fort som möjligt. Utarbeta en verksamhetsplan med målsättningar: i vilka konferenser och seminarier deltar lärarna, vad publicerar de, vilka forsknings- och projektmedel ansöks osv.

Informationen på universitetets webbsida ger inte en helt klar bild av ämnet svenska. Man kan till och med fråga sig om texten kan påverka studentrekryteringen negativt. Abstrakt och mycket allmän information finns som t. ex. "Studier i svenska ger både ökade teoretiska insikter och finlipade praktiska färdigheter." Men även detaljer som sist och slutligen inte säger mycket om innehållet eller användbarheten ges: "Inom Svenska språket studeras det svenska språkets uppbyggnad i sig och i jämförelse med andra språk". Enligt ledningen (intervju) prioriteras webben nu och därmed måste

man ha texter som tilltalar dagens studenter, inte de för tio år sedan. Man måste "framstå som attraktiv".

Rekommendation: ämnets profil och inriktning klargörs innan rekryteringen av en professor genomförs. Webb sidan förnyas.

Huvudområdet erbjuder undervisning i svenska på distans. Som lärarna (intervju) uttryckte det: "alla vet ju att det är en stor skillnad mellan campusutbildning och distansutbildning". Under de senaste åren har bara de fristående kurserna givits (sammanlagt 60 hp).

Rekommendation: Det kunde ge mervärde att börja samarbeta med andra enheter i dessa frågor, en naturlig möjlighet är Treklövern. Till exempel grammatikundervisning ges av alla enheter och alla har samma behov att utveckla och samma utmaningar med t.ex. genomströmning och materialutveckling. Grammatiska moment ligger enligt självvärderingen som "en strimma genom delkurserna". KAU kunde ta initiativ till ett avgränsat projekt i form av en kurs som erbjuds i samarbete. Samarbete inom ett tema eller inom ramen för en uppgift är också en möjlig början i mindre skala. Eller varför inte börja med en gemensam allmän utvecklingsdag för lärare inom Treklövern, med möjligheten att diskutera behov och möjligheter. Samarbetet och diskussionerna kan ge ämnet vid KAU ny inspiration och nya idéer med tanke på profilering och revidering av kursutbudet på kandidat- och magisternivå.

4.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna

4.1.1 Utbildningarna ska nå kraven i högskolelag och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

Svenska I och *Svenska II* består av fyra delkurser (å 7,5 hp), kursplanerna reviderades 2016. I lärarkollegiet sker uppföljnings- och kursutvecklingsarbete i första hand inom ramen för Ämneskollegiet som sammanträder en gång per månad. Studierektorn i ämnet svenska leder utvecklingsarbetet på övergripande nivå. Kursledare och delkursansvariga leder kursmöten.

Självvärderingen och den bifogade målmatrisen visar att kollegiet har tänkt på progressionen mellan (del)kurserna. Lärandemålen på de två fristående kurserna sägs vara skrivna mot Högskoleförordningens mål för magisterexamen. I självvärderingen påpekas att det är mer av en introduktion till examensmålen eftersom kurserna ligger på grundnivå. Målsättningarna på magisternivå innehåller till exempel ifråga om *kunskap och förståelse* kravet om fördjupade kunskaper inom vissa delar av området

samt att studenten kan visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen. Sådana målsättningar gäller förstås inte de lägre nivåerna men vägen dit ska framgå av kursbeskrivningarna när hela utbildningen på de olika nivåerna jämförs.

Bedömargruppen förstår tanken bakom valet att använda mål för magisterexamen men samtidigt är det utmanande att avgöra hur progressionen i verkligheten ser ut då examensnivåer saknas i matrisen och i texten. För C- och D-kurserna ges i matrisen endast relativt abstrakta och kortfattade lärandemål i stil med "visa insikt / djup insikt i den språkvetenskapliga forskningens allmänna förutsättningar och problemområden". I självvärderingen sägs att kursplanerna för C- och D-kurserna är "uppenbart föråldrade" och att relevanta lärandemål i samband med flera aspekter saknas. Målsättningen är att revideringen av kurserna blir färdig under det kommande läsåret.

Redan nu men senast när ämnet börjar skapa nya kursplaner är det bra att gå igenom verbbruket i kursbeskrivningarna så att progressionen går logiskt och ändamålsenligt från de lägre kognitiva nivåerna (att kunna repetera, förklara och använda), genom mittersta nivåer (att kunna separera fakta och kombinera) till högsta nivån (kunna bedöma). I befintlig form verkar verb som *redovisa* och *redogöra* dominera i beskrivningarna vilket är naturligt eftersom det är fråga om grundnivå. Men för att få progressionen att löpa utan avbrott behövs även verb som t.ex. *motivera* och *värdera* i något skede. Anmärkningsvärt är även att verbet *använda* som reflekterar förståelse och tillämpning verkar förekomma bara i en mening i de befintliga beskrivningarna (*använda* retoriska begrepp som verktyg i en utförlig och nyanserad analys av ett offentligt hållet tal).

4.1.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Det var inga studenter som närvarade vid platsbesöksintervjun men samtalet med lärare och ledning gav upphov till reflektioner ur ett studentperspektiv. För det första uttrycker de intervjuade lärarna att det finns en intention att reformera hela utbildningsvägen samt att det pågår en process där målet är att skapa en stabil ämnesmiljö med tydlig profil. Inläggen kring profilering i ämnesområdet väcker en rad frågor kring relevans. Vad är egentligen avsikten med profileringen av ämnesområdet inom Karlstad universitet, mer än möjligen att locka nya studenter? Skall ämnet vara individuellt eller en del av ett större program? Och hur upplevs det i dagsläget bland studenter?

Det råder ingen tvekan om att en samsyn inom ämnet på sig själv som ämne i samspel med en tydlig ämnesprogression kommer att gynna retentionen av studenter och

deras lärande. Det är ingen liten förändring som förklaras av lärarna, utan tvärtom ett förhållandevis omfattande, vilket följdriktigt väcker frågor kring kursens fortsatta kvalitet. Det kan finnas en risk, ur ett studentperspektiv, att studenters lärande och utveckling kan hämmas under den pågående förändringen om det inte existerar en medvetenhet om hur förändring kan påverka undervisningens kvalitet. Hur påverkar detta lärandet för studenters del? Ställer omställningen andra krav på lärandet, jämfört med tidigare? Detta är frågor som behöver reflekteras närmare kring, så att det inte uppstår en diskrepans mellan betygskriterierna och lärandemålen.

För det andra uttrycker de intervjuade lärarna att det är ett stort förändringsarbete som pågår och att det behöver rekryteras mer personal för att kunna möta det existerande behovet – ämnet har, baserat på den bild de intervjuade lärarna målar upp, stora utmaningar framför sig för att tillhandahålla nuvarande och kommande studenter med en kvalitativ utbildning. Ledningen är inne på samma linje som lärarna, att det pågår ett tekniskt förändringsarbete med undervisningen.

Studenterna läser två delkurser parallellt. Flera kurser innehåller seminariediskussioner, ett forum i form av ett digitalt diskussionsforum och det finns även en FAQ-resurs. Centralt inom ramen för alla kurser är att aktivera studenterna till diskussion och responsarbete (kamratrespons, grupprespons).

På basis av självvärderingen kan bedömargruppen dra slutsatsen att ämnet vill förbättra genomströmningen: "beträffande genomströmningen kan en möjlig väg vara att förenkla examinationsformerna". Ny teknik antas vara en tröskel för många studenter men inom ämnet vill man inte heller sänka kraven på prestationer. Under lärarintervjun sade lärarna att det finns för många examinationer, för många moment. Detta blir rörigt för studenterna och därför ska helheten synkas men samtidigt ska man komma ihåg att varierande examinationsformer är bra. Än så länge har inga beslut tagits men förändring är på gång.

4.1.3 Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och samt beprövad erfarenhet

Ifråga om lärarkompetens är fem av de sammanlagt sex lärarna disputerade (två docenter, tre lektorer), en är adjunkt/doktorand. Ämnet har ingen professor men rekrytering av en gästprofessor pågår som bäst enligt lärarintervjun. Gästprofessorn har enligt planerna 20 % anställning vilket väcker frågan om verklig effekt. Bedömargruppen ser rekryteringen av en professor med tillsvidareanställning vara nödvändig för ämnets framtid. Rekryteringen är avgörande med tanke på eventuell profilering. De vetenskapliga aktiviteterna måste stärkas genom projekt och nätverk. Ämnet rapporterar medverkan i en forskargrupp vid Lunds universitet (en person)

samt lärarbyte med Tallinns universitet. Deltagande i nationella och internationella konferenser nämns inte.

Dialektologi, filologi, kognitionsforskning, korpusforskning, ortnamnskunskap, språkhistoria och textforskning utgör lärarnas forskningsinriktningar. Hur lärarnas forskningskompetens utnyttjas konkret i undervisningen framgår inte, inte heller om lärarna i kollegiet bedriver aktiv forskning och publicerar och om studenterna kan tänkas ha möjligheter att skriva sina självständiga arbeten inom ramen för lärarnas projekt i framtiden. Möjligheter att söka interna forskningsmedel nämns i samband med övergripande analys och värdering i självvärderingen men det framgår inte om och i så fall när personalen har ansökt om medel. Under intervjun sade lärarna det vara ett centralt utvecklingsbehov (inom fem år) att dra in externa medel.

4.1.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

Tre av lärarna har gått eller går högskolepedagogiska kurser på 7,5 respektive 15 hp (två har ämneslärarkompetens) 2018. I lärarmatrisen antecknas 15 hp högskolepedagogik för den ena docenten medan cellen för den andra docenten är tom. En docent ska dock ha gått denna utbildning enligt självvärderingen så det kan vara fråga om ett bortfall.

Vid nyrekrytering ska högskolepedagogisk utbildning vara slutförd inom två år efter anställningen. Kurser i högskolepedagogik ges regelbundet vid KAU och samma gäller handledarutbildning för doktorandhandledning. Vissa lektorer och docenter inom ämnet sägs ha genomgått dessa. Det är svårt att bedöma hur uppdaterad lärarkårens pedagogiska kompetens är då årtal eller andra tidsuppgifter inte ges i bilagan eller självvärderingen. I undervisningen används lärplattformen Canvas och kollegiet bedömer it-stödet vara tillräckligt och tillgången till tekniska hjälpmedel vara bra. Lärarna (intervju) vill dock utveckla den digitala tekniken genom t.ex. att spela in filmer som kan återanvändas. Detta kräver personresurser. Lärarna har 10 % kompetensutveckling i sin tjänstplanering och under personaldagar och ämnesmöten läggs in fortbildningsworkshops. Kurser i blended learning och andra digitala undervisningssätt ges centralt vid KAU.

4.1.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

Ledningen påvisar en medvetenhet kring den stundande utmaningen när det gäller att utveckla ämnesmiljön och en tydlig profil. Ur ett studentperspektiv är ämnet svenska språkets förhållande till lärarutbildningen högst intressant och framträdande:

det finns en risk att ämnets särart riskeras om det anpassas för mycket till det svenska utbildningsväsendet. Samtidigt lyfts frågan också om huruvida ämnet har personal och förutsättningar att existera som individuellt ämne och som en del av lärarutbildning – denna problematik existerar möjligtvis på fler lärosäten i och med humanioras hotade position i vår tid – men kanske det är bättre att enbart existera som en del av lärarutbildningen med tydlig profilering mot skolan om man som ämne har svårt att skapa en tydlig profil som individuellt ämne.

Lärarna tog upp frågan om campusstudier. Detta hänger ihop med att distansstudier nog har en ljus framtid men om man tar vara på möjligheten att samläsa med lärarutbildningen blir campusutbildning mer aktuell.

I självvärderingen framkommer att det inte finns något aktivt arbete med arbetslivsanknytning i utbildningen, men många av de studerande är (enligt intervju) redan yrkesaktiva eller läser parallellt en yrkesförberedande utbildning, exempelvis lärarutbildning. Enligt självvärderingen anser man kurserna ha arbetslivsrelevans "eftersom de fördjupar studenternas kommunikativa förmåga liksom deras förmåga att uttrycka sig muntligt och skriftligt samt även att analysera och förhålla sig till språkriktighet, språkvård, samt tillämpa textanalytiska modeller." Kunskaper som kan användas i många olika yrken.

Arbetslivsperspektivet vävs främst in i utbildningen genom diskussioner, och med bakgrund i att många av studenterna är lärare eller redan yrkesverksamma inom andra fält. Många läser ämnet parallellt med andra högskole- eller universitetsstudier. De har inga planer på att utveckla det här området (enligt intervju). Att betona kopplingen mellan förvärvad kunskap och fördjupad förmåga och hur detta kan användas i arbetsliv/samhälle skulle kunna vara ett möjligt utvecklingsområde som inte nödvändigtvis kräver mycket resurser men som skulle fördjupa studenternas förståelse för kommande arbetsliv och möjliga karriärvägar.

Det saknas alumnenkäter/undersökningar beträffande kursernas relevans för ämnets studenter (de görs bara med programstudenter på KAU), man har inte heller något annat systematiserat sätt att få in feedback på utbildningens användbarhet och relevans för senare arbetsliv. Det är ett möjligt utvecklingsområde som troligtvis skulle ge en lite bättre inblick i hur studenterna får användning av utbildningen. I intervjun med ledningen säger de att de insett att de verkligen måste gå vidare med detta och ser det som ett sätt att få studenter att fortsätta läsa vidare i svenska språket på KAU.

En detalj som är värd att kommentera är att kursen *Svenska i tal och samtal* 7,5 hp ser ut att ha haft minst studenter då endast en student har deltagit i genomsnitt under tre år.

Kurser i retorik brukar vara populära och studenterna behöver dessa färdigheter senare i arbetslivet: använda språket på ett effektivt sätt, övertyga, skapa en klar disposition. Kan man eventuellt marknadsföra kursen på något sätt, kan namnet på kursen ändras och / eller kursbeskrivningen bearbetas? Erbjud kursen som orienteringskurs eller som sommarkurs? KAU ser även ut ha två kurser i retorik (Retorik I och II, ingår dessa i ämneslärarprogrammet?), detta faktum kan påverka att få studenter inte väljer den ovannämnda kursen (överlappning)?

4.1.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Distansundervisning sägs i självvärderingen vara orsaken till att studenterna inte har representation i olika programråd vid KAU. Därmed undrar bedömargruppen om KAU inte alls använder digitala verktyg i möteskontext.

Kursledaren analyserar, sammanställer och publicerar en automatisk digital kursvärdering på kurssidan (verktyget ÖKA). Studenternas åsikter har tagits hänsyn till bl.a. i och med att svårtillgänglig kurslitteratur har digitaliserats. Enligt både lärare och ledningen (intervju) påtalas det centraliserade systemet ständigt och det bör kompletteras med andra utvärderingar (t.ex. mitt-termens-utvärderingar). De frågor som skickas ut är inte tillräckliga. Återkopplingen till studenterna är inte en klar process enligt intervjuerna: lärarna säger att kursvärderingar inte återkopplas och ledningen säger att det är en blandad kompott men det förväntas göras per automatik. Förhållandet till studentkåren är enligt lärarna väldigt bra, "problem hejdas i sin linda" och de som jobbar i kåren är bra och professionella.

4.1.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

KAU bedriver ett centralt projekt för jämställdhetsintegrering. Genom kurserna aktualiseras jämställdhetsperspektivet på flera sätt: t.ex. genom språksociologiska aspekter och frågor som berör språklig variation och språkbruk. Majoriteten (67 %) av lärarna är kvinnor. Under perioden 2016–2018 har majoriteten av studenterna varit kvinnor: andelen kvinnor på *Svenska I* har varit 72 % / 78 % och på *Svenska II* 100 % / 82 % / 83 %. Kursen *Språkhistoria och nordistik* utgör ett undantag 2016 och 2017 då 41 / 40 % av studenterna var män. År 2018 var andelen män dock bara 11 %. Inom kollegiet har detta faktum ändå väckt frågan om könsfördelning kan vara ett tecken på att fler manliga studenter kan lockas med ett annorlunda kursutbud. Under intervjun diskuterade lärarna kurser i kulturhistoria som skulle kunna ges i samarbete

med historia och samhällsvetenskap – och med anknytning till Värmlands museum. Ämnet ger inte uppgifter om kurslitteratur i självvärderingen (kvinnliga – manliga författare) och därför uppmanar bedömargruppen att kollegiet tar en titt på könsfördelningen även där.

4.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Ämnet har identifierat centrala utvecklingsbehov och åtgärder har vidtagits (t.ex. en gästprofessor rekryteras) och planer på att förbättra verksamheten finns (t.ex. förenkling av examinationsformer, etablering av orienteringskurser, kurser som erbjuds i samarbete över ämnesgränser).
- Även campusstudier ses som en möjlighet i framtiden, speciellt om samläsning med lärarutbildningen förverkligas.
- Uppdragsutbildning ses som en framtida möjlighet, kontakter till företag finns.
- Studenter kan registrera sig på helkurser och delkurser (flexibilitet).
- Jämställdhetsfrågor aktualiseras i flera kursmoment, de behandlas på personaldagar och ett centralt projekt finns (*Jämställdhetsintegrering*).

Kan åtgärdas

- Utveckla arbetsformer för att återkoppla utvärderingar till studenter.
- Ett möjligt utvecklingsområde: betona kopplingen mellan förvärvad kunskap och fördjupad förmåga och hur detta kan användas i arbetsliv/samhälle.
- Förnya kursen i retorik.
- Skapa en tydligare, egen profil.

Bör åtgärdas

- Utveckla de vetenskapliga aktiviteterna nationellt och internationellt (konferenser, seminarier, nätverk).
- Identifiera möjligheter till nationellt samarbete inom undervisningen och ta initiativ.
- Gå igenom verbbruken i kursbeskrivningarna så att progressionen går logiskt och ändamålsenligt.
- Förnya texterna på webbsidan.
- Gör alumnenkäter/undersökningar beträffande kursernas relevans för ämnets studenter.

Måste åtgärdas

- Skapa ny kursplan för kandidat- och magisterexamen.
- Inrätta en professur i svenska språket, tillsvidareanställning.

5 Bilaga, Valda examensmål

För att göra utvärdering gentemot lärandemålen i examensordningen lättare att hantera har bedömargruppen valt att splittra upp långa lärandemål i mindre delar och därefter numrerat lärandemålen inom respektive lärandemålskategori

- Kunskap och förståelse
- Färdighet och förmåga
- Värderingsförmåga och förhållningssätt

Som exempel syftar lärandemål **K2** i tabeller över bedömd måluppfyllelse för självständiga arbeten därmed till det, enligt bedömargruppens numrering, andra lärandemålet i kategorin kunskapsmål. Bedömargruppens numrering framgår av listorna nedan under respektive examen.

Högskoleexamen

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen,
- **K2:** visa kännedom om områdets vetenskapliga grund.
- **K3:** visa kunskap om några tillämpliga metoder inom området.
- **F1:** visa förmåga att söka och samla relevant information, visa förmåga att kritiskt tolka relevant information för att formulera svar på väldefinierade frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen.
- **V1:** visa kunskap om etiska frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen, ha förutsättningar att hantera etiska frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen.

Kandidat

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund,
- **K2:** visa kunskap om tillämpliga metoder inom området,
- **K3:** visa fördjupning inom någon del av området,
- **K4:** orientering om aktuella forskningsfrågor.
- **F1:** visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning
- **F2:** visa förmåga att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.
- **V1:** visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter,

Magisterexamen

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet överblick över området,
- **K2:** visa... fördjupade kunskaper inom vissa delar av området
- **K3:** visa... insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

- F1: visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar
- F2: visa förmåga att... planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar,
- V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter samt
- V2: visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,

Masterexamen

Inga mål valda då det inte finns några självständiga arbeten på denna nivå.

6 Bilaga Samtliga examensmål för respektive examensnivå

Högskoleexamen

Kunskap och förståelse - för högskoleexamen skall studenten:

- visa kunskap och förståelse inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen, inbegripet kännedom om områdets vetenskapliga grund och kunskap om några tillämpliga metoder inom området.

Färdighet och förmåga - för högskoleexamen skall studenten:

- visa förmåga att söka, samla och kritiskt tolka relevant information för att formulera svar på väldefinierade frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen,
- visa förmåga att redogöra för och diskutera sitt kunnande med olika grupper, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta med vissa uppgifter inom det område som utbildningen avser.

Värderingsförmåga och förhållningssätt - för högskoleexamen skall studenten:

- visa kunskap om och ha förutsättningar för att hantera etiska frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen.

Kandidatexamen

Kunskap och förståelse - för kandidatexamen skall studenten:

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Färdighet och förmåga - för kandidatexamen skall studenten:

- visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar,
- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper,
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser.

Värderingsförmåga och förhållningssätt - för kandidatexamen skall studenten:

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter,
- visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens.

Magisterexamen

Kunskap och förståelse – för magisterexamen skall studenten:

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Färdighet och förmåga – för magisterexamen skall studenten:

- visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,
- visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar,
- visa förmåga att muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och
- visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt – för magisterexamen skall studenten:

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Masterexamen

Kunskap och förståelse – för masterexamen skall studenten:

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper

inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och

- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Färdighet och förmåga – för masterexamen skall studenten:

- visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper
- visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt – för masterexamen skall studenten:

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.